

Beslut

efter kvalitetsgranskning av rektors arbete för
rättvisande och likvärdiga betyg inom komvux
på entreprenad i Region Gotland

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning hos Region Gotland avseende verksamhetens kvalitet inom rektors arbete för rättvisande och likvärdiga betyg inom komvux vid entreprenad.

Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska kvaliteten i rektors arbete för rättvisande och likvärdiga betyg i kommunal vuxenutbildning (komvux) på gymnasial nivå, som bedrivs på entreprenad – det vill säga av enskilda utbildningsanordnare.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning av rektorns arbete med betygssättning inom komvux på entreprenad i Region Gotland, utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (bilaga1). Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom något område anges ett utvecklingsområde. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då också av huvudmannen. I bilaga 2 återfinns granskningens författningsstöd.

Skolinspektionen besökte Region Gotland och den enskilda utbildningsanordnaren Hermods den 29 februari, samt 5-6 mars 2024. Besöket genomfördes av utredarna Carl Bexell och Ulrika Sutorius. Intervjuerna genomfördes digitalt.

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- En intervju med lärare.
- En intervju med utbildningsansvariga hos den enskilda utbildningsanordnaren.
- Två intervjuer med rektor.
- Dokumentstudier.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

De samlade iakttagelserna från alla huvudmän som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras hösten 2024.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: [Rektors arbete för rättvisande och likvärdiga betyg inom komvux på entreprenad \(skolinspektionen.se\)](https://www.skolinspektionen.se/Rektors-arbete-for-rattvisande-och-likvardiga-betyg-inom-komvux-pa-entreprenad)

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls hos huvudmannen Region Gotland i följande utsträckning:

Rektorns arbete för att främja rättvisande och likvärdiga betyg

Skolinspektionen bedömer att rektorn i låg utsträckning styr arbetet inför betygssättningen för att främja rättvisande och likvärdiga betyg.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del.

- Rektorn behöver i högre grad ta del av lärarnas arbete med likvärdig betygssättning och sambedömning samt försäkra sig om att arbetet syftar till att öka samsynen av hur elevernas kunskaper ska värderas inför betygssättningen.
- Rektorn behöver följa upp lärarnas eventuella behov av kompetensutveckling inom området betyg och betygssättning, samt säkerställa att lärare vid behov får detta.

Rektorns uppföljning och analys för rättvisande och likvärdiga betyg

Skolinspektionen bedömer att rektorn i låg utsträckning följer upp och analyserar betyg utifrån att betyg ska vara rättvisande och likvärdiga

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del.

- Rektorn behöver få ökad inblick i lärarnas användande av nationella prov och bedömningsstöd för att främja rättvisande och likvärdig betygssättning.
- Rektorn behöver utveckla arbetet med att följa upp och analysera betygssättningen för att identifiera eventuella skillnader och avvikelser. Rektorn behöver även se till att lärarna är involverade i analysen och ta del av den analys som redan görs. Rektorn behöver sedan fördjupa analysen för att ta reda på om skillnaderna och avvikelserna är motiverade eller inte.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **25 oktober 2024** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2023:4179) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn i låg utsträckning styr arbetet inför betygssättningen för att främja rättvisande och likvärdiga betyg.

Skolinspektionens granskning visar att det förs likvärdighetsdiskussioner mellan lärarna hos utbildningsanordnaren, men att utfallet av dessa diskussioner inte följs upp av rektorn. Även om rektorn uppger att hen har vetskap om att sådant arbete sker, har inte rektorn inblick i hur lärarna arbetar med likvärdig betygssättning och känner därför inte till vad de tar upp i likvärdighetsdiskussionerna. Granskningen visar samtidigt att rektorn genom utbildningschefen i någon mån har insyn i hur sambedömningen går till. Rektorn uppger att dialogen mellan huvudmannen och utbildningsanordnaren om sambedömning sker på rektorns initiativ. Granskningen visar vidare att rektorn har kännedom om lärarnas formella kompetens, men inte skapar sig en bild av lärarnas behov av ytterligare kompetensutveckling kring rättvisande och likvärdiga betyg. Enligt avtalet med den enskilda utbildningsanordnaren ska lärarna vara legitimerade och behöriga.

Skolinspektionen bedömer att rektorn i låg utsträckning följer upp och analyserar betyg utifrån att betyg ska vara rättvisande och likvärdiga.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn inte har inblick i huruvida lärarna särskilt beaktar de nationella proven vid betygssättningen. Av granskningen framgår att rektorn har god förståelse av bestämmelsen om att särskilt beakta nationella prov och även intervjun med lärarna visar att de särskilt beaktar de nationella proven vid betygssättning. Vidare framgår samtidigt av granskningen att eleverna inte alltid genomför alla delar av de nationella proven i alla kurser, vilket medför att eleverna inte får något samlat resultat eller betyg på en central del av det underlag kursbetyget sätts utifrån. Granskningen visar också att rektorn har viss kännedom om lärarna använder Skolverkets bedömningsstöd eller andra bedömningsstödjande material.

Granskningen visar avslutningsvis att rektorn inte analyserat betygssättningen för att identifiera eventuella skillnader och avvikelser i kurser med och utan nationella prov och inte heller problematiserat och kritiskt granskat orsaker till eventuella betygsavvikelser eller andra skillnader. Rektorn har heller inte tagit del av lärarnas eventuella analyser.

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive område.

Rektorns arbete för att främja rättvisande och likvärdiga betyg

Här bedöms i vilken utsträckning rektorn styr arbetet inför betygssättningen för att främja rättvisande och likvärdiga betyg. Arbeta av hög kvalitet utmärks av att rektorn ser till att lärarna har goda förutsättningar att diskutera likvärdighet och skapa samsyn kring kring viktiga delar i betygssättningsprocessen. För hög kvalitet är det också viktigt att rektorn ser till att lärare får utrymme för sambedömning.

I bedömningen ingår även i vilken utsträckning rektorn har insyn i lärarnas bedömarkompetens, med ett särskilt fokus på lärare utan legitimation, och kan uppmärksamma behov av kompetensutveckling inom området.

För hög kvalitet följer rektorn upp hur lärarna som saknar legitimation sätter betyg tillsammans med legitimerade lärare.

Rektorns planering för sambedömning och andra metoder för rättvisande och likvärdiga betyg

Granskningen visar att det förs likvärdighetsdiskussioner mellan lärarna hos utbildningsanordnaren, men att utfallet av dessa diskussioner inte följs upp av rektorn. Av intervjuer med utbildningschefen och lärarna framkommer att likvärdighetsdiskussioner lärare emellan regelbundet sker inom ramen för ämnes- och arbetslag. Inom arbetslagen förs samtalet ämnesöverskridande till exempel utifrån Skolverkets allmänna råd, medan ämneslagens arbete berör dessa frågor ämnesdidaktiskt. I intervjun uppger lärare att de inom ämnet pratar om bedömning utifrån exempel på elevarbeten och att de har likvärdighetsdiskussioner. Intervjuerna visar också att det varierar mellan lärarna huruvida de i ämneslagen arbetat med att exempelvis diskutera sammanvägning av underlag. Någon lärare beskriver att de tillsammans i ämneslaget har jämfört resultat i nationella prov med övriga resultat i en kurs, medan andra lärare säger att de i högre utsträckning har fokuserat på annat i sina ämneslag, såsom AI i relation till bedömning och stöd till eleverna så att de ska klara sina studier.

Rektorn uppger att hen har vetskap om att sådant arbete sker, men säger sig inte ha inblick i hur lärarna arbetar med likvärdig betygssättning och känner heller inte till vad de tar upp i likvärdighetsdiskussionerna. Intervjuer med såväl rektorn som Hermods utbildningschef, visar att rektorn är mycket intresserad av lärarnas

arbete, att ledning av arbetet är initierad samt att ett arbete med uppföljning nyligen har påbörjats.

Granskningen visar vidare att det finns förutsättningar för sambedömning och att rektorn genom utbildningschefen i någon mån har insyn i hur lärarnas sambedömning går till, det vill säga känner till hur lärarna arbetar men inte utfallet av det. Arbetet i ämneslagen kring exempelvis sambedömning har enligt pedagogiskt ansvarig på Hermods, tagit fart under den senaste tiden. Också lärarna säger att de nyligen har återupptagit ett tidigare arbete med att skapa likvärdiga bedömningar. Samtidigt uppger någon lärare att andra frågor har stått i fokus i ämneslaget och att det var ett tag sedan som de arbetade med bedömningsfrågor.

Lärare uppger också att de samråder med kollegor vid bedömning och betygssättning, och också kan få stöd av närmaste chef om det finns en osäkerhet kring betyg. Enligt utbildningschefen sker ett organiserat arbete kring sambedömning inom ramen för ämneslagen där lärarna arbetar med avidentifierade elevexempel. Det framkommer också att yrkeslärarna nyligen har intensifierat arbetet med sambedömning och utvecklar arbetet med bedömning i särskilda fokusgrupper. Dessutom tar lärarna vid behov hjälp av och stöttar varandra i bedömningsarbetet i ett informellt samarbete.

Enligt intervjuer med rektorn och representanter för utbildningsanordnaren har de regelbundna möten då de följer upp utbildningen, hittills med mer fokus på annat än rättvisande och likvärdig betygssättning. Ungefär en gång i månaden sker denna dialog och såväl rektorn som utbildningschefen tar ofta med sig annan personal för att skapa större insyn och en god relation mellan kommun och utbildningsföretag. Exempelvis bjöds, på initiativ av rektorn, en av de pedagogiskt ansvariga in till ett sådant möte i syfte att berätta om hur lärarna arbetar med sambedömning. Rektorn uppger att samarbetet och dialogen fungerar mycket bättre nu än tidigare, vilket enligt rektorn innebär en positiv utveckling för utbildningen. Också utbildningschefen uppger att dialogen fungerar väl eftersom rektorn är intresserad av att leda utbildningen och hen säger också att förändringar gjorts i verksamheten genom rektorns ledarskap.

Rektorns bild av lärarnas kompetens om betygssättning

Granskningen visar att rektorn har kännedom om lärarnas formella kompetens, men i intervjun med rektorn framkommer att hen inte skapar sig en bild av lärarnas behov av ytterligare kompetensutveckling kring rättvisande och likvärdiga betyg. Enligt avtalet med den enskilda utbildningsanordnaren ska lärarna vara legitimerade och behöriga. Rektorn uppger att hen känner till att lärarna har fått kompetensutveckling om betygssättning och också om AI i förhållande till betygssättning, men inte skaffat sig information om lärarnas eventuella behov av ytterligare kompetensutveckling om betygssättning. Intervjuerna med Hermods representanter visar att lärarnas kompetens i betygssättning regelbundet följs upp

hos utbildningsanordnaren, bland annat genom att den pedagogiskt ansvariga tillika lärarnas närmaste chef följer lärarnas arbete med eleverna på olika sätt och har medarbetarsamtal. Oftast sker kompetensutveckling på gruppnivå för alla lärare i organisationen. Lärare och representanter för Hermods uppger att lärarna vid flertalet tillfällen genomfört kompetensutveckling inom området likvärdig och rättvisande betygssättning.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

Rektorns planering för sambedömning och andra metoder för rättvisande och likvärdiga betyg

- Rektorn behöver i högre grad ta del av lärarnas arbete med likvärdig betygssättning och sambedömning samt försäkra sig om att arbetet syftar till att öka samsynen av hur elevernas kunskaper ska värderas inför betygssättningen.

Enligt skollagen ligger huvudmannskapet vid entreprenad alltid kvar på kommunen. Därför är det kommunen som har det övergripande ansvaret för kvaliteten i verksamheten och för att utbildningen genomförs i enlighet med skolförfattningarna.¹ Det är rektorns uppgift att leda och samordna det pedagogiska arbetet. Som pedagogisk ledare för vuxenutbildning har rektorn ansvar för verksamhetens resultat.² Enligt skollagen ska rektorn se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar.³ Detta ansvar innebär att se till att verksamhetens lärare dels är väl förtrodda med det regelverk som gäller, dels i övrigt får det stöd de behöver för att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg.⁴

Av granskningen framgår att rektorn visserligen känner till att lärarna genomför ett likvärdighetsarbete, men saknar samtidigt i huvudsak insyn i hur lärarna hos Hermods diskuterar och arbetar med likvärdighet kring betyg och sambedömning, och följer därför heller inte upp detta arbete. Detta gör att det är svårt för rektorn att ta ansvar för att eleverna får rättvisande och likvärdiga betyg. Rektorn har dock påbörjat ett arbete med att skapa insyn i lärarnas arbete och påverka för att utveckla utbildningen.

¹ 2 kap. 8 § och 4 kap. 3, 5-6, 7 §§ skollagen.

² 2 kap. 9-10 §§ och 4 kap. 4-6 §§ skollagen, Lvux 12, 2.4 Rektorns ansvar.

³ 3 kap. 14 § skollagen.

⁴ 20 kap. 37 a § skollagen.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att se till att utveckla arbetet med likvärdig och rättvisande betygssättning. För att skapa samsyn och till exempel utveckla arbetet med sambedomning, behöver rektorn se till att få större insyn i lärarnas likvärdighetsdiskussioner. Genom denna insyn, kan rektorn i större utsträckning initiera eventuella åtgärder som behövs inom området.

Rektorns bild av lärarnas kompetens om betygssättning

- Rektorn behöver följa upp lärarnas eventuella behov av kompetensutveckling inom området betyg och betygssättning, samt säkerställa att lärare vid behov får detta.

Enligt Skolverkets allmänna råd om betyg och prövning⁵ bör rektorn skapa strukturer för att säkerställa att lärare vid behov får kompetensutveckling om betyg och betygssättning.

Av granskningen framgår att även om lärarna får den kompetensutveckling som de behöver, har rektorn begränsad kännedom om lärarnas kompetens i betyg och betygssättning och kan därigenom inte heller avgöra lärarnas behov av kompetensutveckling inom området.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att skapa arbetsätt för att följa upp lärarnas eventuella behov av kompetensutveckling inom området betyg och betygssättning samt säkerställa att nödvändiga kompetensutvecklingsinsatser genomförs. Även legitimerade lärare kan behöva stöd. Det kan till exempel vara fallet när det handlar om mindre erfarna eller nyanställda lärare. Stödet kan till exempel bestå av mer formell kompetensutveckling, regelbundna kollegiala diskussioner eller handledning av en kollega.

Rektorns uppföljning och analys för rättvisande och likvärdiga betyg

I detta område granskas rektorns arbete med att följa upp och analysera betyg utifrån att de ska vara rättvisande och likvärdiga. För hög kvalitet har rektorn god insikt i hur lärare särskilt beaktar nationella prov samt hur lärare använder bedömningsstöd eller motsvarande för att främja rättvisande och likvärdiga betyg. Rektorn styr lärarna så att de använder beprövade verktyg och metoder för att kalibrera sin betygssättning.

⁵ SKOLFS 2022:417.

I bedömningen ingår även att rektorn följer upp om det finns avvikelser och skillnader i betygssättningen utifrån olika perspektiv som till exempel kurser, undervisningsgrupper och kön. För hög kvalitet problematiserar även rektorn orsaken till dessa.

Rektorns inblick i användningen av nationella prov och bedömningsstöd

Granskningen visar att rektorn inte har inblick i huruvida lärarna särskilt beaktar de nationella proven vid betygssättningen. Av intervjuer med rektorn framgår att rektorn har god förståelse av bestämmelsen om att särskilt beakta nationella prov och även intervjun med lärarna visar att de i normalfallet särskilt beaktar de nationella proven vid betygssättning. Av intervjun med representanter för utbildningsanordnaren framgår att lärarna särskilt beaktar de nationella proven. Rektorn anger i intervjun att hen inte vet om lärarna ges förutsättningar att särskilt beakta de nationella proven.

Vidare framgår samtidigt av granskningen att eleverna inte alltid genomför de muntliga delarna av det nationella provet, vilket medför att eleverna då inte får något samlat resultat eller betyg på en central del av det underlag som kursbetyget ska sättas utifrån. Intervjuer med rektorn och utbildningschefen visar att de nationella proven organiseras på plats av region Gotland, men att de muntliga delarna av proven varit svåra att genomföra. Utmaningarna är enligt rektorn både att proven inte får ges digitalt och att det är svårt att organisera grupper med så få elever. Såväl rektorn som utbildningschefen uppger att de är medvetna om att de behöver organisera de muntliga delarna på ett annat sätt i framtiden.

Granskningen visar att rektorn har viss kännedom om att lärarna använder Skolverkets bedömningsstöd eller andra bedömningsstödjande material. Av intervjun framkommer att rektorn förutsätter att lärarna använder de nationella bedömningsstöden och att hen fått viss information om det men inte på detaljnivå. Utbildningschefen och de pedagogiskt ansvariga uppger att de sedan en tid använder de nationella bedömningsstöden i de kurser där sådana finns. När det gäller kurser där det inte finns nationella bedömningsstöd finns det ett visst stöd som arbetas fram av de lärare som ansvarar för att utveckla kurserna hos utbildningsanordnaren. Enligt lärarna ser det olika ut mellan olika ämneslag, vissa lärare berättar att bedömningsstöd används för de ämnen och kurser där det finns, medan det i andra fall är mer sällan förekommande. Lärare i yrkesämnen berättar att de i deras ämneslag har arbetat fram matriser som ett stöd för likvärdig bedömning.

Rektorns uppföljning och analys av lärarnas betygssättning

Granskningen visar att rektorn inte följer upp betygssättningen för att identifiera eventuella skillnader och avvikelser i kurser med och utan nationella prov. Till

exempel framkommer det i intervjun med rektorn att hen inte granskar statistik gällande kurser, elevgrupper eller kön i syfte att identifiera avvikelser eller skillnader.

Rektorn uppger att analys är ett eftersatt område och att det delvis beror på att det är få elever som klarar kurserna med nationella prov. Endast en av sex elever klarade exempelvis kursen engelska 5 nyligen, berättar rektorn. Därför betonar rektorn att fokus just nu behöver ligga på vad som inte fungerar i kurserna och som gör att eleverna inte slutför dem. Rektorn säger också att hen inte har granskat de rapporter med betygsstatistik regelbundet förmedlas av Hermods.

Granskningen visar att rektorn inte har sett till att lärarna är involverade i någon analys av betyg och betygssättning och inte heller tagit del av sådan som görs. Hos utbildningsanordnaren genomförs viss analys av betyg och avhopp på nationell nivå. Men de intervjuade lärarna uppger att de inte deltagit i någon uppföljning eller analys av betygen. Utbildningschefen säger att hen granskar och analyserar resultaten kopplade till region Gotland, och då tittar på betyg, avhopp och genomströmning, men detta har inte utbildningschefen diskuterat med rektorn.

Granskningen visar att rektorn inte heller har kritiskt granskat och problematiserat eventuella orsaker till avvikelser eller skillnader i betygssättning. Rektorn uppger att hen inte sökt några förklaringar till vad eventuella avvikelser eller skillnader på aggregerad nivå beror på, exempelvis kopplat till lärarnas kompetens eller förutsättningar att samverka. Rektorn påtalar vikten av att granska och problematisera betygssättningen som görs av extern utbildningsanordnare, men är osäker på hur det kan göras konkret.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

Rektorns inblick i användningen av nationella prov och bedömningsstöd

- Rektorn behöver få ökad inblick i användandet av nationella prov och bedömningsstöd för att främja rättvisande och likvärdig betygssättning.

Enligt skollagen ska rektorn se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar.⁶ Detta ansvar innebär att se till att verksamhetens lärare dels är väl förtrogna med det regelverk som gäller, dels i övrigt får det stöd de behöver för att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg. Vid betygssättning i en kurs som det ges

⁶ 3 kap. 14 § skollagen.

ett nationellt prov i ska elevens resultat på det provet särskilt beaktas.⁷ Enligt Skolverkets allmänna råd om betyg och provning⁸ bör rektorn skapa förutsättningar för att främja lärarnas arbete med rättvisande och likvärdiga betyg.

Av granskningen framgår att rektorn inte skaffat sig någon bild av hur lärarna beaktar de nationella proven vid betygssättningen. Granskningen visar också att de muntliga delarna av de nationella proven inte alltid genomförs på ett sätt som medför att eleverna får ett samlat betyg på de nationella proven där muntliga delar ingår. Rektorn har viss kännedom om att lärarna använder sig av Skolverkets bedömningsstöd för att främja likvärdiga och rättvisande betyg, men inte inblick i hur detta görs.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att försäkra sig om att de nationella proven genomförs i samtliga delar och kurser där de ingår som ett obligatoriskt moment och följer upp att lärarna särskilt beaktar resultaten från de nationella proven i samband med betygssättningen. Rektorn rekommenderas även att skaffa sig större insyn i hur de nationella bedömningsstöden används och hur lärare, som undervisar i ämnen som saknar nationella prov och bedömningsstöd, arbetar för att främja likvärdig och rättvisande betygssättning.

Rektorns uppföljning och analys av lärarnas betygssättning

- Rektorn behöver utveckla arbetet med att följa upp och analysera betygssättningen för att identifiera eventuella skillnader och avvikelser. Rektorn behöver även se till att lärarna är involverade i analysen och ta del av den analys som redan görs. Rektorn behöver sedan fördjupa analysen för att ta reda på om skillnaderna och avvikelserna är motiverade eller inte.

I Skolverkets allmänna råd om betyg och provning anges att rektorn tillsammans med lärarna bör följa upp betyg inom skolenheten⁹ så att det vid behov blir möjligt att sätta in insatser som skapar förutsättningar för mer rättvisande och likvärdiga betyg, säkerställa att det finns förutsättningar för att sammanställa betyg och resultat från nationella prov, samt följa upp hur betyg och resultat från nationella prov förhåller sig till varandra inom skolenheten och analysera avvikelser.

Av granskningen framgår att rektorn inte har analyserat betygssättningen för kommunens elever. Rektorn har heller inte efterfrågat lärarnas analyser. En konsekvens av detta är att rektorn inte får kännedom om vilka skillnader och

⁷ 20 kap. 37 a § skollagen. Provresultatet eller resultat på delprov ska dock inte särskilt beaktas om det finns särskilda skäl.

⁸ SKOLFS 2022:417.

⁹ Inom komvux talas vanligen om "inom en verksamhet".

avvikelse som finns och vad dessa beror på, för att ta reda på om dessa är motiverade eller inte. Detta begränsar rektorns möjligheter att ta ansvar för att betygen som sätts är rättvisande och likvärdiga.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att utveckla sin uppföljning av betygsresultat för att identifiera eventuella skillnader och avvikelser i betygssättningen. Det kan handla om skillnader mellan kursbetyg och prov, men också om skillnader i betygssättningen utifrån andra perspektiv, till exempel kurser, elevgrupper och kön. I detta ingår att rektorn bör ta del av lärarnas analys av betygssättningen. För att rektorn ska kunna bedöma om eventuella skillnader är motiverade är det viktigt att orsakerna problematiseras och kritiskt granskas. I detta ingår lärarnas kompetens och förutsättningar samt verksamhetens organisation, struktur och utmaningar.

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Karin Lindqvist, beslutsfattare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Ulrika Sutorius. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även Ulf Pantzare och medbedömaren Carl Bexell deltagit.

Bilaga 1: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska kvaliteten i rektors arbete för rättvisande och likvärdiga betyg i kommunal vuxenutbildning (komvux) på gymnasial nivå, som bedrivs på entreprenad – det vill säga av enskilda utbildningsanordnare.

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan/verksamheten uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Granskningens frågeställningar

För att uppfylla granskningens syfte ska följande frågeställningar besvaras:

1. Med vilken kvalitet styr rektorn arbetet inför betygssättningen för att främja rättvisande och likvärdiga betyg?
2. Med vilken kvalitet följer rektorn upp och analyserar betyg utifrån att betyg ska vara rättvisande och likvärdiga?

Kvalitetskriterier

Rektorns planering för sambedömning och andra metoder för rättvisande och likvärdiga betyg.

Rektorn ser till att lärarna tillsammans med kollegor diskuterar hur de kan analysera och värdera elevernas kunskaper, hur bedömningsituationer kan utformas och hur de kan bedöma olika elevprestationer inför betygssättning. Det finns en samsyn bland lärarna om hur de kan analysera och värdera elevernas kunskaper, hur resultat från nationella prov särskilt ska beaktas samt hur de kan bedöma olika elevprestationer inför betygssättning.

Rektorns bild av lärarnas kompetens om betygssättning.

Rektorn har inför betygssättning skapat sig en tydlig bild över lärarnas behov av stöd och kompetensutveckling om betygssättning samt om rättvisande och likvärdiga betyg. Rektorn har ett särskilt fokus på de lärare som inte är legitimerade

Rektorns rutiner för lärare som inte är legitimerade

Rektorn har tydliga rutiner och ser i god tid före betygssättning till att lärare som inte är legitimerade sätter betyg tillsammans med legitimerade lärare. Rektorn följer upp att rutinerna för detta följs, vilket bidrar till att sätta ljuset på rättvisande och likvärdiga betyg inom lärarkollegiet.

Rektorns inblick i användningen av nationella prov och bedömningsstöd

Rektorn har god inblick i att lärarna särskilt beaktar nationella prov, hur lärarna särskilt beaktar nationella prov såväl som hur lärare i kurser utan nationella prov använder bedömningsstöd eller kartläggningsmaterial för att främja rättvisande och likvärdiga betyg.

Rektorns uppföljning och analys av betygsavvikelser

Rektorn följer upp hur resultat och betyg, i kurser med och utan nationella prov, förhåller sig till varandra och analyserar eventuella avvikelser utifrån flera perspektiv, exempelvis kön. Rektorn ser till att lärarna är involverade i analysen, för att få information om varför nationella prov eventuellt inte används såväl som att rektorn problematiserar och kritiskt granskar orsakerna till betygsavvikelserna.

Bilaga 2: Författningsstöd

Alla kommuner är skyldiga att tillhandahålla kommunal vuxenutbildning, bland annat på gymnasial nivå.¹⁰ Kommunerna kan anordna utbildningen på tre olika sätt; i egen regi, genom entreprenad eller genom samverkansavtal med en annan kommun eller region. Med entreprenad avses att en huvudman sluter avtal med någon annan om att denne ska utföra uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet som huvudmannen ansvarar för enligt skollagen. Huvudmannen behåller huvudmannskapet för uppgifter som utförs på entreprenad.¹¹

Inom komvux får alla uppgifter överlämnas på entreprenad till en enskild fysisk eller juridisk person.¹² Detta gäller också den myndighetsutövning¹³ som hör till en lärares undervisningsuppgift, det vill säga betygssättning.¹⁴ Eftersom huvudmannskapet vid entreprenad alltid ligger kvar på kommunen är det kommunen som har det övergripande ansvaret för kvaliteten i verksamheten och för att utbildningen genomförs i enlighet med skolförfattningarna.¹⁵ Huvudmannen kan överlämna rektorsuppgifter till den enskilda anordnaren med stöd av bestämmelserna om entreprenad, och därtill får en rektor delegera uppgifter och beslut åt en uppdragstagare som har tillräcklig kompetens och erfarenhet.¹⁶ Vid entreprenad kan därför ansvaret för rektorsuppgifter fördelas på olika sätt mellan huvudmannens rektor (formell rektor) och motsvarande befattningshavare hos utbildningsanordnaren.

Det är rektorns uppgift att leda och samordna det pedagogiska arbetet. Rektorn fattar de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i skollagen eller andra författningar. Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen (systematiskt kvalitetsarbete). Som pedagogisk ledare för vuxenutbildning har rektorn ansvar för verksamhetens resultat.¹⁷ Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att lärare får möjligheter till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjlighet att

¹⁰ 20 kap. 3 § skollagen.

¹¹ 2 kap. 8 § och 23 kap. 2 § skollagen.

¹² 23 kap. 8 § skollagen.

¹³ I äldre förarbeten har myndighetsutövning definierats som "utövning av befogenhet att för enskilda bestämma om förmån, rättighet, skyldighet, disciplinär bestraffning eller annat jämförbart förhållande". Det handlar alltså om mer ingripande beslut och andra åtgärder som en myndighet vidtar gentemot en enskild. Av den anledningen är myndighetsutövning något som är förbehållet det offentliga och det krävs stöd av lag för att överlämna uppgifter som innefattar myndighetsutövning till en enskild fysisk eller juridisk person, jfr 12 kap. 4 § regeringsformen (1974:152) och prop. 2016/17:180 s. 47 ff.

¹⁴ 23 kap. 5 § skollagen.

¹⁵ 2 kap. 8 § och 4 kap. 3, 5-6, 7 §§ skollagen.

¹⁶ 2 kap. 10 § andra stycket skollagen.

¹⁷ 2 kap. 9-10 §§ och 4 kap. 4-6 §§ skollagen, Lvux 12, 2.4 Rektorns ansvar.

delar med sig av sin kunskap, samt att lära av varandra för att utveckla verksamheten.¹⁸

Enligt skollagen ska rektorn se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar.¹⁹ Detta ansvar innebär att se till att verksamhetens lärare dels är väl förtrogna med det regelverk som gäller, dels i övrigt får det stöd de behöver för att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg. I rektorns ansvar ingår också att särskilt beakta utbildade, mindre erfarna och nyanställda lärares behov av stöd i denna process.²⁰ Betyget uttrycker i vilken utsträckning den enskilda eleven har uppfyllt de nationella betygskriterier som finns för varje kurs. Vid betygssättningen ska läraren göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de nationella betygskriterier som finns för respektive kurs.²¹ Vid betygssättning i en kurs som det ges ett nationellt prov i ska elevens resultat på det provet särskilt beaktas.²²

Enligt Skolverkets allmänna råd om betyg och provning²³ bör rektorn skapa förutsättningar för att främja lärarnas arbete med rättvisande och likvärdiga betyg, skapa rutiner för hur en legitimerad lärare sätter betyg tillsammans med en lärare som inte är legitimerad, samt säkerställa att lärare vid behov får kompetensutveckling om betyg och betygssättning, och särskilt beakta behovet hos de lärare som inte är legitimerade.

Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av bland annat lärare. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter uppfylls.²⁴ I Skolverkets allmänna råd om betyg och provning anges att rektorn bör tillsammans med lärarna följa upp betyg inom skolenheten²⁵ så att det vid behov blir möjligt att sätta in insatser som skapar förutsättningar för mer rättvisande och likvärdiga betyg, säkerställa att det finns förutsättningar för att sammanställa betyg och resultat från nationella prov, samt följa upp hur betyg och resultat från nationella prov förhåller sig till varandra inom skolenheten och analysera avvikelser.

¹⁸ Lvux 12, 2.4 Rektorns ansvar.

¹⁹ 3 kap. 14 § skollagen.

²⁰ Prop. 2009/10:165, s. 299.

²¹ 20 kap. 37 § skollagen, Lvux 12, 2.3 Bedömning och betyg.

²² 20 kap. 37 a § skollagen. Provresultatet eller resultat på delprov ska dock inte särskilt beaktas om det finns särskilda skäl.

²³ SKOLFS 2022:417.

²⁴ 4 kap. 3-5 §§ skollagen.

²⁵ Inom komvux talas vanligen om "inom en verksamhet".